

Βουλγαρική λεβάντα – ιδιαίτερα πολύτιμη στην διεθνή αγορά αρωματοποιίας

Автор(и): доц. д-р Иван Янчев, Аграрен Университет

Дата: 01.08.2015 Број: 8/2015

Τα τελευταία χρόνια, η λεβάντα έχει καθιερωθεί ως η κύρια καλλιέργεια αιθέριου ελαίου στη Βουλγαρία. Τα ταξίθια περιέχουν αιθέριο έλαιο, το οποίο χρησιμοποιείται ευρέως στη βιομηχανία αρωμάτων και καλλυντικών. Λόγω της ευχάριστης ειδικής της άρωσης, εισέρχεται ολοένα και περισσότερο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

Η Βουλγαρία είναι ένα από τα μέρη στον κόσμο όπου η λεβάντα βρίσκει τις πιο ευνοϊκές συνθήκες για καλλιέργεια. Η υψηλή παραγωγικότητά της συνδυάζεται με υψηλή ποιότητα ελαίου. Μέσα στη διεθνή βιομηχανία αρωμάτων, είναι γνωστή ως βουλγαρική λεβάντα ή βουλγαρικό έλαιο λεβάντας. Με την υψηλή της κερδοφορία ως μόνιμη φυτεία χωρίς ειδικές απαιτήσεις κλάδευσης και χωρίς οικονομικά σημαντικές ασθένειες, η λεβάντα προσελκύει γρήγορα την προσοχή ανθρώπων από

διάφορα επαγγέλματα που επιθυμούν να την καλλιεργήσουν στον ελεύθερο χρόνο τους προκειμένου να βελτιώσουν το βιοτικό τους επίπεδο.

Η υψηλή οικονομική αποδοτικότητα, που παράγει κέρδος 500–600 λεβά ανά στρέμμα, είναι το κίνητρο για τη δημιουργία φυτειών λεβάντας. Προηγουμένως αγνοημένη ανάμεσα σε στρατηγικές καλλιέργειες και υποβιβασμένη σε δεύτερη θέση στις προπονητικές περιοχές, σήμερα καλλιεργείται τόσο στις πεδινές περιοχές όσο και στη Δοβρουτσά. Τα γόνιμα εδάφη και οι υψηλής ποιότητας βουλγαρικές ποικιλίες καθιστούν δυνατή την πλήρη αξιοποίηση του παραγωγικού δυναμικού της λεβάντας και έχουν δημιουργήσει σημαντικό ενδιαφέρον για την καλλιέργειά της.

Η λεβάντα είναι μεσογειακό φυτό. Στη φύση απαντάται στα νότια μέρη της Ευρώπης, στη Βόρεια Αφρική και σε ορισμένες περιοχές της Αραβικής Χερσονήσου. Τα βιολογικά της χαρακτηριστικά φαίνονται από το γεγονός ότι μπορεί να καλλιεργηθεί υπό διάφορες εδαφικές και κλιματικές συνθήκες και σε θέσεις με υψόμετρο από 0 έως 1000 μ.

Η λεβάντα είναι θερμόφιλο και ταυτόχρονα ανθεκτικό στο κρύο φυτό. Η συγγενεία της για τη ζέστη σχετίζεται με τις φάσεις της μπουμπουκιάσματος και της άνθησης, όταν οι υψηλές θερμοκρασίες των 40–50 βαθμών στον ήλιο αυξάνουν τη σύνθεση του ελαίου, ενώ σε κατάσταση αδράνειας κατά τους ψυχρούς μήνες οι θάμνοι αντέχουν σε θερμοκρασίες έως και μείον 30 βαθμούς, γεγονός που καθιστά τη λεβάντα μια μοναδική καλλιέργεια με υψηλή απόδοση και υψηλή ποιότητα υπό το μοναδικό κλίμα της Βουλγαρίας. Η λεβάντα είναι μελιφόρο φυτό και η μέλισσα είναι ο κύριος επικονιαστής της, γεγονός που έχει αντίκτυπο στον βλαστικό της πολλαπλασιασμό, δηλαδή μέσω ριζοβολίας μοσχευμάτων από αυθεντικές βουλγαρικές ποικιλίες. Όποιος έχει διαβάσει ή του έχει ειπωθεί για τις ευκαιρίες που προσφέρει η λεβάντα, αναρωτιέται τι χρειάζεται για να δημιουργήσει μια μικρή φυτεία λεβάντας 5, 10 ή 15 στρεμμάτων; Η απάντηση είναι ότι πρέπει να κατέχουν ή να νοικιάσουν την αντίστοιχη έκταση για περίπου δέκα χρόνια σε τέτοιες διαστάσεις. Οι οικόπεδα πρέπει να βρίσκονται σε επίπεδο ή κεκλιμένο έδαφος, να μην συγκρατούν νερό, να είναι από τους πιο σκούρους τύπους εδάφους και να μην αποκλίνουν από τις κανονικές παραμέτρους όπως η αλατότητα, η οξύτητα κ.λπ. – γι' αυτό, απαιτείται διαβούλευση με ειδικό. Αυτό που μπορεί να κάνει ο καθένας είναι να καθαρίσει τη γη από θάμνους, πέτρες, δέντρα και άλλες αδρανείς ακαθαρσίες, να ισοπεδώσει την περιοχή και να την οργώσει δύο φορές – πρώτα σε βάθος 20–25 cm και δεύτερη σε 30–35 cm. Μετά το πρώτο όργωμα, πραγματοποιείται βασική λίπανση με λιπασματικά φωσφόρου και καλίου με δόση περίπου 50 και 20 kg/στρέμμα. Μέχρι τη φύτευση, τα οικόπεδα διατηρούνται χωρίς ζιζάνια με καλλιέργεια ή δισκοκόπηση, ανάλογα με την περιεκτικότητά τους σε υγρασία.

Από τις επτά βουλγαρικές ποικιλίες, οι περισσότερες φυτείες δημιουργούνται με τις Sevastopolis, Druzha και Yubileyna λόγω της πλαστικότητάς τους και της υψηλής ποιότητας του ελαίου τους. Το φυτευτικό υλικό πρέπει να προμηθεύεται από πιστοποιημένο παραγωγό που εγγυάται την αυθεντικότητα της ποικιλίας και την καθαρότητά της. Για μεγαλύτερη βεβαιότητα, εκφράστε την επιθυμία να επιθεωρήσετε τη μητρική φυτεία του αντίστοιχου παραγωγού και, με βάση το μέγεθος και την κατάστασή της, να αξιολογήσετε τις δυνατότητές του. Από έναν μητρικό θάμνο, μπορούν

να ληφθούν 150 υψηλής ποιότητας μοσχεύματα, και για ένα στρέμμα φυτείας χρειάζονται 2000 ριζωμένα μοσχεύματα. Προκειμένου να εμπορευείται φυτευτικό υλικό, ο παραγωγός πρέπει να παράγει από 300.000 έως 400.000 μοσχεύματα για εκτάσεις 150–200 στρεμμάτων αντίστοιχα, πράγμα που σημαίνει ότι είναι υποχρεωτικό να διαθέτει περίπου 3000 κλαδεμένους μητρικούς θάμνους με μόνο μονοετείς βλαστούς. Αυτές είναι οι δυνητικές δυνατότητες μεσαίου μεγέθους ατομικών παραγωγών.

Το τυποποιημένο φυτευτικό υλικό πρέπει να πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις σύμφωνα με το BDS (Βουλγαρικό Κρατικό Πρότυπο): ύψος του υπέργειου τμήματος όχι λιγότερο από 10 cm, μήκος του ριζικού συστήματος όχι λιγότερο από 8 cm, πάχος της υποθετικής ριζικής καλύπτρας όχι λιγότερο από 4 mm και αριθμός κλάδων του υπέργειου τμήματος όχι λιγότερο από 2.

Η εμπορία φυτευτικού υλικού πραγματοποιείται τον Οκτώβριο και τον Νοέμβριο με τη μορφή δέσμων των 50 φυτών η καθεμία. Οι σπορόφυτα που αγοράζονται νωρίτερα πρέπει να ξεδεθούν και να τακτοποιηθούν χαλαρά σε ένα βαθύ αυλάκι, το οποίο στη συνέχεια καλύπτεται με χώμα και συμπιέζεται ελαφρά. Νοέμβριος και Δεκέμβριος είναι οι πιο ευνοϊκοί μήνες για φύτευση στο χωράφι. Η μεταφύτευση γίνεται πιο συχνά χειροκίνητα, χρησιμοποιώντας εργαλεία φύτευσης που ονομάζονται «σπαθιά», που χρησιμοποιούνται στη δασοκομία για αναδάσωση. Είναι ακονισμένοι σωλήνες διαμέτρου 3/4", εξοπλισμένοι με πέλμα και χειρολαβή. Σε μεγαλύτερες και επίπεδες εκτάσεις, μπορεί να χρησιμοποιηθεί μεταφυτευτής πιπεριάς. Για χειροκίνητη φύτευση, το χωράφι προσημειώνεται με καλλιεργητή σε απόσταση σειράς 140 cm, η οποία είναι η αποδεκτή απόσταση για την καλλιέργεια λεβάντας και είναι πολλαπλάσια της καθολικής απόστασης σειράς 70 cm που χρησιμοποιείται για τα περισσότερα μηχανήματα. Αυτό επιτρέπει το ξεχορτάρισμα κατά το πρώτο και δεύτερο έτος να πραγματοποιείται με καλλιεργητές ηλίανθου και καλαμποκιού χωρίς επανατοποθέτηση των εργαζομένων στοιχείων.

Στα χωράφια λεβάντας είναι επίσης πολύ βολικό να χρησιμοποιείται το UNLM – το καθολικό εγκοπλωμένο αμπελουργικό μηχάνημα, με το οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί σχηματισμός και αποσχηματισμός λόφων στις φυτείες. Η απόσταση εντός της σειράς είναι 30 cm, παρέχοντας 2000 φυτά ανά στρέμμα. Το βάθος φύτευσης είναι πιο συχνά μέχρι την αρχή του πρώτου διακλαδισμού, ή τα φυτά σωρεύονται μέχρι εκείνο το σημείο εάν έχουν φυτευτεί πιο ρηχά, ή δύο εβδομάδες αργότερα εάν το έδαφος κατακαθίσει. Η ποιότητα της φύτευσης σχετίζεται με τους επερχόμενους ψυχρούς μήνες, στους οποίους, αφενός, πρέπει να αποτραπεί ο παγετός και, αφετέρου, να αποφευχθεί ο κίνδυνος ανύψωσης, ο οποίος έχει πολύ πιο αρνητικές συνέπειες. Η λεβάντα είναι φυτό που δεν ανέχεται τη μεταφύτευση, και η φροντίδα για τη διασφάλιση του καθορισμένου αριθμού φυτών γίνεται κατά το πρώτο και εν μέρει κατά το δεύτερο έτος, καθώς η μεταγενέστερη μεταφύτευση οδηγεί σε καταστολή των νεότερων φυτών από τις ρίζες των παλαιότερων και δεν έχει οικονομικό αποτέλεσμα. Το φυτευτικό υλικό αντιπροσωπεύει φυτά σε αδράνεια κατά τη στιγμή της αγοράς και μετά τη μεταφύτευση στο κύριο χωράφι, σε κατάσταση που παραμένουν μέχρι την αρχή της επόμενης άνοιξης. Η αφύπνιση των φυτών συμβαίνει όταν οι θερμοκρασίες ανεβαίνουν από 0 σε 2–3°C, αλλά αυτό είναι πιο έντονο όταν επιτυγχάνεται 7–8°C, που είναι ένα εύρος θερμοκρασίας χαρακτηριστικό των πρώιμων ανοιξιάτικων καλλιεργειών. Η λεβάντα είναι φυτό που

είναι εξαιρετικά ευαίσθητο στη θερμοκρασία· όταν πέφτει κάτω από το μηδέν, εισέρχεται σε εξαναγκασμένη αδράνεια, και αντιστρόφως, συνεχίζει την ανάπτυξή της όταν οι θερμοκρασίες ανεβαίνουν. Αυτό το φαινόμενο μπορεί να συμβεί πολλές φορές το φθινόπωρο, την άνοιξη, και συχνά το χειμώνα, όταν υπάρχει κίνδυνος αρνητικών, έστω και μικρών, συνεπειών.

Η λεβάντα δεν ανέχεται την υπερβολική υγρασία, επομένως οι χαμηλές περιοχές πρέπει να αποστραγγίζονται. Στις αρχές της άνοιξης, η κύρια φροντίδα για τη λεβάντα συνίσταται στην προστασία των χωραφιών από τα ζιζάνια, στα οποία είναι πολύ ευαίσθητη.

Μελέτες σχετικές με τη λίπανση της λεβάντας έχουν διαπιστώσει ότι μια μοναδική εφαρμογή 30 kg/στρέμμα νιτρικού αμμωνίου και 50 kg/στρέμμα τριπλού υπερφωσφάτου στις αρχές της άνοιξης ικανοποιεί πλήρως τα φυτά και εγγυάται απόδοση λουλουδιών από 500 έως 650 κιλά ανά στρέμμα. Ήδη κατά την πρώτη περίοδο βλάστησης στο μόνιμο χωράφι, η λεβάντα αρχίζει να ανθίζει. Για καλύτερο σχηματισμό των νέων θάμνων, στην αρχή της άνθησης τα ταξίθια αφαιρούνται με κόσσα ή μηχανοκίνητο κοπτήρα με νάιλον κορδόνι. Η συγκομιδή των ταξιθίων το πρώτο έτος δεν είναι κερδοφόρα, αλλά ένα μικρό μέρος τους μπορεί να αποσταχθεί σε ένα αποστακτήριο προκειμένου να εξοικειωθούν με τη διαδικασία του θερισμού, της μεταφοράς και εν μέρει με την ποιότητα του ελαίου.

Av